

Prijsbepaling van eieren in Vlaanderen en de omringende landen

ir. Roger De Becker

November 2005

Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
Administratie Land- en Tuinbouw (ALT)
afdeling Monitoring en Studie
Leuvenseplein 4
1000 Brussel

Prijsbepaling van eieren in Vlaanderen en de omliggende landen
ir R. De Becker
Afdeling Monitoring & Studie, 2005
Studie
10 blz.

De toenemende afwijkingen tussen de prijsnoteringen van eieren tussen België en de omliggende landen leiden tot de terechte vraag of dit te wijten is aan werkelijke prijsverschillen of dat de prijsnoteringen onvergelykbaar zijn wegens methodologische verschillen in theorie en praktijk. De Europese regelgeving terzake laat aan duidelijkheid niets te wensen over.

De prijszetting in Vlaanderen en België is gebaseerd op de Nederlandse NOP-prijs maar vertoont verschillen in de uitwerking. De prijszetting in Duitsland gebeurt op gelijkaardige wijze als in Nederland. De theorie van de prijszetting in Frankrijk is voldoende beschreven maar er zijn geen gegevens beschikbaar om de praktijk te vergelijken.

De prijs af-pakstation is een goede weergave van het prijsniveau, in ons land is een wekelijkse toetsing (zoals in Nederland) aanbevelenswaardig, ook de aftrekken of toeslagen zouden regelmatig moeten getoetst worden.

Verdere grondige studie van de pluimveesector in zijn geheel met inbegrip van de besproken problematiek verdient aanbeveling.

Beschikbaarheid : downloadbaar in PDF formaat

Bestellingen :
Administratie Land- en Tuinbouw
Afdeling Monitoring en Studie
Leuvenseplein 4, 7de verdieping
1000 Brussel
Tel : 02/553.63.46
Fax : 02/553.63.50
Website : <http://www2.vlaanderen.be/ned/sites/landbouw/wieiswie/amost.html>

Vermenigvuldiging of overname van gegevens zijn toegestaan mits expliciete bronvermelding.

© Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap

INHOUDSTAFEL

SAMENVATTING	3
Inleidende beschouwingen	4
De regelgeving met betrekking tot de prijszetting van eieren.....	6
Prijszetting in Vlaanderen en België	6
Prijszetting in Nederland.....	7
Prijszetting in Duitsland	8
Prijszetting in Frankrijk.....	8
Besluiten en aanbevelingen.....	10

Samenvatting

De toenemende afwijkingen tussen de prijsnoteringen van eieren tussen België en de omringende landen leiden tot de terechte vraag of dit te wijten is aan werkelijke prijsverschillen of dat de prijsnoteringen onvergelijkbaar zijn wegens methodologische verschillen in theorie en praktijk.

De Europese regelgeving terzake laat aan duidelijkheid niets te wensen over, uit overleg tussen de Commissie en de Lidstaten blijkt echter dat de uitwerking in de praktijk complex is en dat de rapportage niet gestandaardiseerd is. De Commissie bestudeert verder het probleem.

De prijszetting in Vlaanderen en België is gebaseerd op de Nederlandse NOP-prijs maar vertoont verschillen in de uitwerking. De prijszetting in Duitsland gebeurt op gelijkaardige wijze als in Nederland. De theorie van de prijszetting in Frankrijk is voldoende beschreven maar er zijn geen gegevens beschikbaar om de praktijk te vergelijken.

De vergelijkbaarheid van de prijsnoteringen in de EU en meer specifiek in de bovengenoemde landen is niet dus gewaarborgd. De verschillen kunnen dus liggen aan methodologische en werkelijke prijsverschillen (door bvb transportkosten) zonder dat elk aandeel kan gekwantificeerd worden.

Een zekere mate van subjectiviteit in de prijszetting zal nooit uit te sluiten zijn, een kunstmatige prijszetting zal in de praktijk op termijn afgestraft worden.

De prijs af-pakstation is een goede weergave van het prijsniveau, in ons land is een wekelijkse toetsing (zoals in Nederland) aanbevelenswaardig, ook de aftrekken of toeslagen zouden regelmatig moeten getoetst worden.

Verdere grondige studie van de pluimveesector in zijn geheel met inbegrip van de besproken problematiek verdient aanbeveling.

Inleidende beschouwingen

De prijsnoteringen van eieren in België liggen sinds geruime tijd lager dan in de buurlanden, hoewel de evolutie in dezelfde zin gaat, daarenboven lijken de afwijkingen de laatste jaren toe te nemen. De vraag kan dan ook terecht gesteld worden of dit wijst op een werkelijk prijsverschil (en waarom?) of dat de methodologie van noteringen mank loopt of verschillend is zodat absolute prijsvergelijkingen onmogelijk zijn. In de rand moet er op gewezen worden dat het niet de eerste keer is dat, bij vergelijking tussen verschillende landen, de accuraatheid van prijsreeksen in vraag gesteld wordt. Dit is in het verleden al voorgekomen - gewoonlijk in crisissituaties- voor de melkprijs, biggenprijs en rundvleesprijzen; meermaals was het besluit dat de reeksen niet vergelijkbaar waren en dat de vergelijkbaarheid een ideaal is dat moeilijk zo niet onmogelijk te verwezenlijken was.

Als gevolg van de vogelpest in 2003 (opruiming en sanitaire leegstand) namen de leghennenbestanden in 2003 in Nederland en in mindere mate in België en Duitsland af wat resulteerde in een relatieve schaarste aan eieren en een prijsstijging in het najaar. Toen de bestanden weer aangevuld en uitgebreid konden worden, dit heeft geleid tot een forse prijsdaling die binnen de EU in België het meest uitgesproken was waarbij tot nu toe weinig sprake is van een herstel. Een significant prijsherstel is mogelijk door een vermindering van het aanbod door een afbouw van de productiecapaciteit d.w.z. de oplossing moet blijkbaar uit de “markt” komen.

Op termijn moet rekening gehouden worden met de afbouw in het kader van de WTO-onderhandelingen van de beschermingsmaatregelen aan de buitengrens van de EU wat tot een verhoging van het aanbod en een verscherpte concurrentie kan leiden die niet zonder effect op de prijsvorming zal blijven. De zelfvoorzieningsgraad van België bedraagt $\pm 120\%$ wat ons land tot een netto-uitvoerend land maakt, waarbij het normaal is dat het prijsniveau wat lager ligt dan in een netto-invoerend land gezien de bijkomende kosten (transport e.d.).

De eierproductie in België situeert zich voornamelijk in Vlaanderen met $\pm 90\%$ van de nationale productie, de effecten van elke crisis zullen dus voor het merendeel in Vlaanderen voelbaar zijn. De productie heeft plaats op een 400-tal bedrijven die leveren aan ongeveer 150 pakstations. Vooralsnog vertegenwoordigt de productie van kooieieren ($\pm 90\%$) het leeuwenaandeel, een zelfde aandeel van de productie is geïntegreerd. In Duitsland en Nederland gaat de evolutie naar alternatieve vormen van leghennenhouderij (met hogere kostprijs) vlugger zonder dat dit echter een waarborg inhoudt voor hogere verkoopprijzen. Het is zelfs zo dat in Duitsland scharreleieren soms lager genoteerd staan dan kooieieren zodat de vrees bestaat dit marktsegment al oververzadigd is. Het EU-beleid dat, op termijn, meer diervriendelijke vormen van leghennenhouderijen vereist in combinatie met de vrijmaking van de handel op internationaal vlak is dan ook ongunstig voor de concurrentiepositie van de eierproducenten in de lidstaten van de EU.

Om bruikbaar te zijn voor het beleid en de sector moet de prijsnotering op de verschillende markten slaan op een nauwkeurig gestandaardiseerd product voor dezelfde hoeveelheid op hetzelfde tijdstip en op hetzelfde referentiepunt van de keten en in hetzelfde stadium van verwerking. Zoals blijkt uit de volgende punten is het niet eenvoudig om dit ideaal te verwezenlijken. Daarom wordt soms gesteld dat de vergelijkingen van de prijsbewegingen (indexen) meer zegt dan de vergelijking van de absolute prijsniveaus waardoor een aantal problemen betreffende vergelijkbaarheid uitgeschakeld worden. Ook moet niet uit het oog

verloren worden dat de prijsnotering een gemiddelde waarde weergeeft van een aantal individuele transacties wat kan opgelost worden door een prijsvork te geven waardoor dan echter weer éénduidigheid verloren gaat. Verder worden van de marktprijsnoteringen een aantal andere prijsnoteringen afgeleid zoals de producentenprijs, de prijs-franco grens door het geven van (vaste) toeslagen of aftrekken. Het spreekt vanzelf dat de accuraatheid van deze afgeleide prijsnoteringen ook afhangt van de accuraatheid van deze toeslagen of aftrekken waarvan het te betwijfelen valt of deze in de loop van de tijd constant blijven. Het valt te vrezen dat aan deze bedragen minder aandacht besteed wordt dan aan de prijsnotering van het product zelf zodat afwijkingen tussen de verschillende prijsnoteringen gedeeltelijk hieraan te wijten kunnen zijn. Verder neemt het gewicht van deze bedragen in de secundaire prijsnoteringen toe als de prijsnotering gevoelig zakt zodat de afwijkingen toenemen.

De prijsnotering wordt gewoonlijk vastgelegd door een prijscommissie of een daartoe aangestelde marktcontroleur waarbij een zeker element van subjectiviteit niet uit te sluiten valt. Bijvoorbeeld zal een prijscommissie zal een andere prijsnotering vastleggen indien ze alleen is samengesteld uit vertegenwoordigers van de verkopers (producenten), kopers of gemengd.

In het eerste geval zal de prijsnotering hoger liggen omdat het gaat om een vraagprijs die na confrontatie met de biedprijs van de koper en een bereikte consensus waarschijnlijk lager zal uitkomen. Het gaat dus in feite om een soort beursmechanisme. Hierbij zijn ook de vraag- en aanbodselasticiteit van belang en het type markt (vrije, oligopolie, monopolie,..) waarin geopereerd wordt. Gezien het feit dat bij een geschatte verhoging van het aanbod van 3-4 % de prijsnoteringen sterk gedaald zijn (- 30 tot -50 %), valt te vrezen dat de vraag naar eieren sterk inelastisch is wat trouwens het geval is voor het merendeel van de landbouwproducten. Een inkrimping van het aanbod door economische of externe factoren brengt natuurlijk het omgekeerde forse effect teweeg. De term prijszetting is in de praktijk is gelet op het voorgaande een betere omschrijving van het mechanisme dan de term prijsnotering.

Gezien de verregaande integratie die juridisch tot uiting komt in de contracten tussen eierproducenten en veevoederfabrikanten of andere integratoren en de clausules die hierin voorkomen die verwijzen naar dagprijs, de prijs van Kruishoutem, referteprijs,... is het voor producenten en handel van groot belang dat de prijszetting de economische werkelijkheid zo goed mogelijk weerspiegelt. In de contracten komen naast deze clausules die verwijzen naar dagprijs e.d. ook nog andere proviso's voor die de producentenprijs linken aan de veevoederprijs .

De regelgeving met betrekking tot de prijszetting van eieren

De prijsnotering wordt geregeld door de “Verordening (EG) Nr. 546/2003 van de Commissie van 27 maart 2003 betreffende bepaalde mededelingen van gegevens in verband met de toepassing van de Verordeningen (EEG) nr.2771/75 en (EEG) nr. 2783/75 van de Raad in de sectoren eieren en slachtpluimvee”. Deze Verordening vervangt andere regelgevingen die niet voldeden.

Specifiek in verband met de vaststelling van de prijsnoteringen van eieren stelt de huidige van kracht zijnde Verordening vast dat: **“de door de pakstations toegepaste verkoopprijs voor kooieieren van klasse A, uitgedrukt als het gemiddelde voor de gewichtklassen L en M”** langs de geëigende weg elke donderdag om 12.00 h aan de bevoegde diensten meegedeeld wordt. Verder stelt de Verordening dat het gaat om: **“de gemiddelde prijzen in de week die aan de week van de mededeling voorafgaat. De prijzen worden per 100 kg, exclusief BTW, in de valuta van de lidstaat meegedeeld.”**

Op de tafelronde gehouden tijdens de vergadering van het beheerscomité van 15 juni 2005 is aan de lidstaten gevraagd om hun prijsrapportagesysteem aan de Commissie uit te leggen. De tafelronde werd echter stopgezet gezien de complexiteit en de grote verschillen in rapportage (verkoopprijs aan pakstations, verkoopprijs door pakstations, met of zonder korting groothandel, met of zonder transportkosten en/of BTW,...).

De Commissie zal de zaak intern bespreken en voorstellen doen hoe de prijsnoteringen op een meer coherente wijze kunnen gebeuren door de vaststelling van één referentiepunt in de handelsstroom. Tot op heden is er nog geen resultaat bekend van deze besprekingen.

Prijszetting in Vlaanderen en België¹

Als basis voor de wekelijkse eierprijzen die worden doorgegeven aan de Commissie worden de noteringen van Kruishoutem gebruikt. Dit is de NOP-prijs² verminderd met 50 eurocent³ die als basisprijs gebruikt wordt.

Van de noteringen in Kruishoutem wordt de gemiddelde prijs genomen van gesorteerde bruinschalige eieren van de klassen L en M, deze prijzen zijn uitgedrukt in euro per 100 stuks.

Deze prijzen moeten volgens de verordening omgezet worden in euro per 100 kg.

Een ei van klasse L weegt tussen 53 en 63 gram en een ei van klasse M tussen 63 en 70 gram. Het gewone rekenkundige gemiddelde komt dus op 63 gram. Om een prijs per 100 kg te bekomen, moet de prijs van 1 ei vermenigvuldigd worden met een omrekeningsfactor van 1.587,3016 zijn het resultaat van 100 kg gedeeld door 63 gram wat het aantal eieren per 100 kg is.

¹ Bronnen: Ir M. Vandendriessche ALVB

² Zie volgend punt “prijszetting in Nederland”.

³ Sinds begin 2005, tevoren -55 eurocent.

De prijs van 100 eieren van klasse L en van 100 eieren van klasse M gedeeld door 200 geeft de prijs van 1 (standaard) ei, deze wordt vermenigvuldigd met de hoger berekende omrekeningsfactor om te komen tot de prijs per 100 kg niet verpakt eieren.

De prijs af-pakstation wordt verkregen door bij de voorgaande prijs 7,87 euro per 100 kg bij te tellen en dit resultaat wordt wekelijks doorgegeven aan de Commissie. De BTW is hierin niet inbegrepen.

Zowel in België als in Nederland is tamelijk recent de NOP-prijs onder vuur komen te liggen wegens gebrek aan representativiteit. Gezien de onderhandelingen met Nederland bleven aanslepen is eind september 2005 door de prijzencommissie van Kruishoutem beslist om ook de Duitse en Franse notering naast de Nederlandse notering in de vaststelling van de prijsnotering te betrekken. Dit zou moeten resulteren in een iets hogere notering.

De prijs die de producenten ontvangt is verschillend van deze (basis)prijs omdat de producenten gemiddeld nog een toeslag van 15 eurocent per 100 stuks verkrijgt.

Prijszetting in Nederland⁴

De prijswaarneming van eieren betreft de prijs van kooieieren per 100 kg, voor het gemiddelde van de klassen L en M, verkoopprijs door de pakstations en exclusief BTW zoals de Europese regelgeving bepaalt.

Het Produktschap houdt wekelijks een representatieve belronde bij de grootste pakstations in Nederland en de door de pakstations gemelde prijs wordt getoetst aan twee bestaande noteringen NOP (Nederlandse Organisatie voor Pluimveehouders) en Barneveld (centrum van de pluimvee-en eierproductie).

Over het algemeen zijn de door de pakstations gemelde prijzen erg uniform. De gemelde prijs is de verkoopprijs aan de retail in Duitsland van consumptie-eieren uit kooihuisvesting, gesorteerd en in kleinverpakking exclusief BTW. Gekozen is voor de verkoopprijs aan de Duitse retail omdat het merendeel van de Nederlandse consumptie-eieren in Duitsland wordt afgezet. Overigens wordt de prijs bij bestemming in Duitsland gecorrigeerd door een standaardbedrag af te trekken voor het vervoer naar Duitsland die periodiek aangepast wordt.

Deze prijs is uitgedrukt in euro's per 100 stuks. Voor melding aan de Commissie worden de prijzen van de klassen L en M omgerekend naar een prijs per kg via een standaardomrekeningsfactor (delen door 5,8 voor klasse M en 6,8 voor klasse L) en wordt vervolgens vermenigvuldigd met 100 (prijs per 100 kg) waarna het gewone rekenkundige gemiddelde genomen van de prijzen van de 2 klassen). Dit gemiddelde wordt gemeld aan de Commissie.

De producentenprijs is af te leiden uit de NOP-prijs verminderd met 35-40 cent.

Doordat Nederland zich volop aan het concentreren is op de alternatieve sector zou de NOP-prijs wat verwaarloosd zijn en in de schaduw komen te liggen van de alternatieve notering, de

⁴ Bronnen: Erik de Jonge, Productschappen Vee, vlees en eieren & Landbouwrapraad, Den Haag.

basis waarop de NOP-prijs gebaseerd wordt is door het wegvallen van een aantal kooieinoteringen ook (te ?) smal geworden.

Prijszetting in Duitsland⁵

Het verzamelen van prijsgegevens gebeurt in Duitsland via de “Zentrale Markt-und Preisberichtsstelle (ZMP)” De notering van de “Weser-Ems Packstellen” is naar verluidt het meest richtinggevend. Daarnaast bestaan er in Duitsland een aantal andere prijsnoteringen waarbij het belangrijk is om op te merken dat ook daartussen ruime verschillen bestaan.

ZMP voert een dagelijkse bevraging uit bij een twintigtal producenten/pakstations en groothandelaren. Het betreft hier een verkoopprijs van pakstations en groothandelaren aan grote afnemers.

ZMP speelt de dagelijkse informatie door aan de “Bundesanstalt für Landwirtschaft und Ernährung (BLE)” die deze informatie- indien nodig nog aangevuld met andere bronnen- op wekelijkse basis overmaakt aan de Commissie.

Belangrijk is om op te merken dat de notering van de “Weser-Ems Packstellen” richtinggevend is voor de NOP-prijsnotering en bijgevolg ook voor de prijsnotering in Kruishoutem welke de basis vormen voor resp. de Nederlandse en Belgische prijsnoteringen die doorgegeven worden de Commissie.

In Duitsland is de toestand vaak zo dat de eierproducenten zelf voor de vermarkting van eieren instaan. Dikwijls zijn producent en pakstation één en dezelfde. De prijs “af-pakstation” is in dat geval niet helemaal hetzelfde als de zuivere producentenprijs omdat de kosten voor het pakstation inbegrepen zijn. De prijs aan producent ligt dus iets lager maar valt blijkbaar moeilijk te kwantificeren. Gesteld werd dat men wellicht zou mogen rekenen met een verschil van 1,15 ten opzichte van de “Weser-Ems”prijs.

Prijszetting in Frankrijk⁶

Officieel gebeurt de prijszetting volgens vraag en aanbod waarbij de gepubliceerde prijzen een uitgangspunt vormen. De “Service des Nouvelles des Marchés(SNM)” van de “Direction des Politiques Economiques et Internationales” op het Ministerie van Landbouw is bevoegd voor de prijspublicatie. Het Ministerie maakt gebruik van de prijsbepalingen die door de redactie van het tijdschrift “Les Marchés” gerealiseerd worden. Deze prijsbepalingen per 100 eieren komen overeen met de prijzen op de markt van Rungis (Parijs) die een referentiemarkt is voor de andere (binnenlandse) markten.

In principe en officieel gebeurt de prijszetting als volgt :”*Le SNM relève, chaque jour, grâce à son réseau d’enquêteurs-experts, les cours pratiqués à tous les stades de la filière (de la production à la consommation), là où se déroulent les transactions et donc la fixation des prix. L’enquêteur est à la base de tout le dispositif du SNM. C’est un expert disposant d’une très bonne connaissance des produits, des réalités du marché et des opérateurs économiques.*

⁵ Bronnen: Ir.D. BERGEN, Landbouwwaad, documentatie en interviews.

⁶ Bronnen: Ir.Dir.J.Adriansens, Landbouwwaad, documentatie en interviews.

Sur les marchés physiques, l'enquêteur est présent durant les transactions. A l'expédition, mes cotations sont établies par téléphone. Dans tous les cas, l'enquêteur s'assure de la fiabilité des données en éliminant les informations jugées aberrantes, en procédant à des recoupements systématiques de l'information, en confrontant des sources contradictoires (acheteurs/vendeurs),...

A tous les stades, les enquêteurs travaillent toujours sur des échantillons représentatives des flux de marchandises. Au niveau du stade de la consommation de détail, l'échantillon des magasins enquêtés a été élaboré avec une méthode statistique garantissant la fiabilité des résultats."

Uit ter plaatse ingewonnen informatie blijkt de realiteit echter anders te zijn. Er moet dus vanuit gegaan worden dat het officiële systeem dat hierboven beschreven wordt in de praktijk niet toegepast wordt (of toepasbaar is).

SNM is bevoegd om de prijzen door te geven aan de Commissie. Uit de rondvraag op het beheerscomité van 15/06/2005 blijkt dat het gaat om de verkoopprijs van eieren op de markt van Rungis, dit is een groothandelsprijs per 100 eieren omgerekend naar een prijs per kg en gecorrigeerd voor transportkosten.

De producenten van $\frac{3}{4}$ van de geproduceerde eieren beschikt over een eigen pakstation. De "cotation" slaat op verpakkingen van 360 eieren (maar dan wel uitgedrukt per 100 stuks). De producent zou 76 eurocent minder ontvangen dan de "cotation".

Besluiten en aanbevelingen

Besloten kan worden dat er geen waarborg is dat de prijsnoteringen in de verschillende lidstaten vergelijkbaar zijn. Een oplossing van dit probleem kan alleen uitgaan de Commissie die er zorg voor moet dragen dat de betreffende Verordening uitgevoerd wordt. Essentieel hierin is de (bereidwillige) medewerking van de Lidstaten.

Zonder dit exact te kunnen kwantificeren is het duidelijk dat in een overschotland een lagere prijs moet gelden als in een land met een tekort (Bvb Duitsland) wegens de vervoerskosten.

Een kunstmatige prijszetting die de marktomstandigheden niet respecteert is op termijn onmogelijk vol te houden en zal afgestraft worden door de handel. Gezien de verre gaande integratie van de eiproduktie met contractueel vastgelegde prijs, eventueel verbonden met de vastgestelde prijsnotering, kan er geen producentenprijs op de vrije markt genoteerd worden. Gezien de link met de prijsnotering zou dit neerkomen op een cirkelredenering.

Een zekere mate van subjectiviteit in de prijszetting is niet uit te sluiten wegens belangenconflicten, gebrekkige informatie e.d. Naast de prijsnotering zelf moeten ook de aftrekken en toeslagen om de afgeleide prijzen te berekenen nauwkeurig en tijdig opgevolgd worden.

Op het ogenblik weerspiegelt de prijs af-pakstation het beste de economische werkelijkheid gezien daar de confrontatie tussen aanbod en vraag het zuiverst tot uiting komt, hoewel ook daar contracten zullen voorkomen die de prijs voor een langere periode vastleggen.

In de prijzencommissie moeten alle betrokken partijen (die veelal tegengestelde belangen hebben) vertegenwoordigd zijn, een neutrale voorzitter die deze belangen moet proberen te verzoenen en bij niet-akkoord met eventueel doorslaggevend stem kan de vaststelling van de prijsnotering.

De uitbreiding van de gegevensverzameling naar Duitsland, Frankrijk is een goede zaak voor zover de prijszetting in deze landen de marktprijs weergeeft.

Zoals in Nederland zou een wekelijkse toetsing door de prijzen op te vragen van een representatief staal pakstations de accuraatheid en aanvaardbaarheid van de prijszetting kunnen ondersteunen. Dit vereist echter de vrijwillige en bereidwillige medewerking van deze firma's.

Het uitvoeren van een grondige studie van de pluimveesector en –keten die ook de aspecten omvat die hierboven summier aangeraakt zijn, is aanbevelenswaardig.